Vilket lands domstol är behörig?

Lettland

1 Ska jag väcka talan vid en allmän domstol eller vid en specialdomstol (t.ex. en arbetsdomstol)?

Enligt den lettiska civilprocesslagen (*Civilprocesa likums*) har alla fysiska och juridiska personer rätt att vända sig till domstol för att försvara sina medborgerliga rättigheter, om dessa rättigheter kränkts eller ifrågasatts, och till domstolsskydd av alla intressen som skyddas i lag. I princip hanterar domstolar alla tvister på det civilrättsliga området i enlighet med det ordinarie domstolsförfarandet. I vissa undantagsfall (som anges i lag) kan civilrättsliga tvister prövas enligt utomrättsliga förfaranden. I de fall som anges i lag kan domstolen också pröva yrkanden framställda av fysiska och juridiska personer som inte i strikt mening är civilrättsliga tvister. Frågan om var en tvist ska avgöras beslutas emellertid alltid av domstol eller en domare. Om en domstol eller en domare kommer fram till att en domstol inte är behörig att pröva en tvist ska beslutet om detta innehålla anvisningar om vilket organ som ansvarar för att pröva tvisten i fråga.

Samtidigt föreskrivs för vissa situationer undantag från de allmänna behörighetsreglerna. I dessa fall anges särskilt på vilken domstolsnivå saken ska prövas i första instans.

Sedan den 31 mars 2021 finns det i Lettland en särskild ”ekonomisk domstol” (*Ekonomisko lietu tiesa*) som handlägger vissa typer av tvistemål och brottmål.

2 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av allmän domstol, hur kan jag veta vid vilken domstol talan ska väckas?

Distriktsdomstolar (*rajona tiesa*) och stadsdomstolar (*pilsētas tiesa*) fungerar som förstainstansdomstolar i tvistemål. Vidzemes förstadsdomstol i staden Riga (*Rīgas pilsētas Vidzemes priekšpilsētas tiesa*) prövar mål som rör statshemligheter och mål om skydd av patenträttigheter, kretsmönster för halvledarprodukter, mönster, varumärken och geografiska beteckningar. Fastighetsregistreringsenheten vid en distrikts- eller stadsdomstol prövar ansökningar om indrivning av obestridda fordringar (*bezstrīdus piespiedu izpildīšana*) och indrivning av fordringar genom domstolsföreläggande (*saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtība*) samt ansökningar om godkännande av auktionshandlingar (*izsoles aktu apstiprināšana*), med undantag av auktioner i mål som rör insolvensförfaranden.

2.1 Görs det skillnad mellan lägre och högre instanser bland de allmänna domstolarna (t.ex. distriktsdomstolar som lägre domstolar och regionala domstolar som högre domstolar), och på vilken nivå ska mitt mål i så fall prövas?

Tvistemål kan inte bli föremål för prövning i högre instans förrän de har prövats i lägre instans. Tvistemål prövas i första instans av en distrikts- eller stadsdomstol eller av en regiondomstol (*apgabaltiesa*). Tvistemål prövas av den förstainstansdomstol som har materiell behörighet för den aktuella typen av mål och föremålet för talan och territoriell behörighet på den plats där tvisten ska prövas.

2.2 Territoriell behörighet (är domstolen i stad A eller domstolen i stad B behörig i mitt fall)?

Tvistemål som ska prövas i första instans tilldelas domstolar på olika nivåer utifrån föremålet för talan: mål indelas utifrån typen av yrkande och yrkandets innehåll. Domstolar på samma nivå har dock alltid sin egen territoriella behörighet.

2.2.1 Huvudregeln om territoriell behörighet

Enligt allmänna förfaranden angående territoriell behörighet ska ett yrkande mot en fysisk person anhängiggöras vid den domstol där personen är bosatt (artikel 26 i civilprocesslagen). Talan mot en juridisk person väcks vid den domstol där den juridiska personen har sitt säte. Frågan om vilken domstol i första instans som är behörig avgörs således av föremålet för talan och bestämmelserna om territoriell behörighet.

2.2.2 Undantag från huvudregeln

I civilprocesslagen anges även undantag till bestämmelserna om territoriell behörighet i tvistemål. Enligt dessa undantag kan en kärande välja att väcka talan enligt de allmänna bestämmelserna om territoriell behörighet, det vill säga vända sig till domstolen på den plats där svaranden är bosatt eller har sitt säte, eller till en annan domstol på samma nivå i första instans som i lagen anges som alternativ domstol.

2.2.2.1 När kan jag välja mellan domstolen i den ort där svaranden bor och någon annan domstol?

En talan mot en svarande som saknar anmäld hemvist ska väckas vid en domstol på svarandens faktiska vistelseort.

Om svarandens faktiska vistelseort är okänd eller om sökanden saknar hemvist i Lettland ska talan väckas vid behörig domstol på den plats där eventuell fast egendom som tillhör svaranden är belägen eller där svaranden senast hade sin hemvist.

I vissa fall som anges i lag har en kärande viss rätt att välja att väcka talan antingen vid en domstol på den plats där svaranden har sin hemvist eller sitt säte eller vid en annan domstol.

2.2.2.2 När måste jag välja en annan domstol än domstolen i den ort där svaranden bor?

Bestämmelser om kärandens möjligheter att välja behörig domstol finns i artikel 28 i civilprocesslagen, som innehåller en detaljerad förteckning över måltyper och alternativa domstolar där talan kan väckas:

En talan som grundar sig på en juridisk persons dotterbolags eller representationskontors verksamhet kan även väckas vid en domstol där dotterbolaget har sitt säte eller en filial.

En talan om indrivning av underhållsbidrag för barn eller föräldrar eller fastställande av faderskap kan även väckas vid domstolen på den plats där käranden har sin hemvist.

En talan om ersättning för personskada (artiklarna 1635, 2347–2353 i civillagen (*Civillikuma*)) kan även väckas vid domstolen på den plats där käranden har sin hemvist eller där skadan uppstod.

En talan om ersättning för skada på en fysisk eller juridisk persons egendom kan även väckas vid domstolen på den plats där skadan uppstod.

En talan om återvinning av egendom, eller ersättning för värdet på sådan egendom, kan även väckas vid domstolen på den plats där käranden har sin hemvist.

En talan med anknytning till sjöfart kan även väckas vid domstolen på den plats där svarandens fartyg belagts med kvarstad.

En talan mot flera svarande som har sin hemvist eller uppehåller sig på olika platser kan även väckas vid domstolen på den plats där en av svarandena har sin hemvist eller sitt säte.

En talan om äktenskapsskillnad eller ogiltigförklaring av äktenskap kan väckas vid den domstol som käranden valt eller domstolen på den ort som käranden anmält som hemvistort eller, om detta inte är möjligt, vid domstolen på kärandens faktiska vistelseort om

minderåriga barn bor tillsammans med käranden,

en av parterna som ansöker om upplösning av äktenskapet avtjänar ett fängelsestraff,
en av parterna som ansöker om upplösning av äktenskapet inte har anmält någon hemvistort, saknar känd hemvist eller har hemvist utomlands.
En talan som härrör från ett anställningsförhållande kan även väckas vid domstolen på den plats där käranden har sin anmälda hemvist eller arbetsplats.
Om kärandens hemvist är okänd, enligt de fall som beskrivs ovan, kan en talan väckas vid domstolen på kärandens faktiska vistelseort.
Det finns även exklusiv behörighet i tvistemål. I så fall åsidosätts inte bara bestämmelserna om allmän territoriell behörighet, utan även alla övriga former av territoriell behörighet. Behörigheten avgörs av föremålet för talan i följande fall:
En talan som grundar sig på äganderätt och annan egendomsrätt till fast egendom eller tillbehör, en talan med avseende på sådana rättigheters registrering i eller strykning ur fastighetsregistret, samt en talan om borttagande av sådana rättigheter ur den relevanta handlingen måste väckas vid domstolen på den plats där den fasta egendomen finns.
En talan som avser en avliden persons kvarlåtenskap ska, om det saknas kända arvingar som har bekräftats eller som har accepterat arvet, prövas av domstolen på den plats där den avlidne hade sin hemvist eller var bosatt, men om den avlidnes hemvist eller vistelseort inte är i Lettland eller är okänd, ska talan väckas vid domstolen på den plats där kvarlåtenskapen eller en del av kvarlåtenskapen finns.

Exklusiv behörighet kan även föreskrivas i annan lagstiftning

De bestämmelser som tas upp nedan gäller även mål som omfattas av särskilda rättsliga förfaranden:

En ansökan om godkännande av adoption ska ges in till domstolen på den plats där adoptanten har sin hemvist eller, om detta inte är möjligt, där adoptanten vistas, medan en ansökan om ogiltigförklaring av en adoption ska ges in till domstolen på den plats där sökanden har sin hemvist eller om detta inte är möjligt där sökanden vistas.
En ansökan från en utländsk medborgare eller en person som vistas i utlandet om godkännande av adoption ska inges till domstolen på den plats där den adopterade har sin hemvist. Om den adopterade är föremål för barnomsorg utanför hemmet ska ansökan dock inges till domstolen på den plats där barnomsorgen utanför hemmet ges. (Artikel 259.2 i civilprocesslagen).
En ansökan om att få en person omyndigförklarad på grund av psykisk eller annan sjukdom ska inges till domstolen på den ort som personen har anmält som hemvistort eller, om detta inte är möjligt, personens vistelseort. Om personen är omhändertagen för vård ska ansökan inges till domstolen på den plats där vårdinstitutionen är belägen. (Artikel 264 i civilprocesslagen).
En ansökan om omyndigförklaring av och utnämning av en förvaltare för en person på grund av dennes utsvävande och slösaktiga livsstil eller missbruk av alkohol eller andra droger ska inges till domstolen på den ort som den berörda personen har anmält som hemvistort eller, om detta inte är möjligt, personens vistelseort (artikel 271 i civilprocesslagen).
Ärenden som gäller förvaltning av egendom som tillhör en frånvarande eller saknad person ska prövas av domstolen på den plats där personen senast hade sin hemvist (artikel 278 i civilprocesslagen).
En ansökan om dödförklaring av en saknad person ska ges in till domstol där denna person senast hade sin hemvist (artikel 282 i civilprocesslagen).
En ansökan om att en domstol ska fastställa juridiskt relevanta fakta ska skickas in till domstolen på den ort som sökanden har anmält som hemvistort eller, om detta inte är möjligt, personens vistelseort (artikel 290 i civilprocesslagen).
En ansökan om upphävande av rättigheter till fast egendom ska inges till domstolen på den plats där egendomen är belägen. Om ansökan gäller upphävande av andra rättigheter ska ansökan inges till domstolen på den ort som sökanden har anmält som hemvistort eller, om detta inte är möjligt, sökandens vistelseort, eller en juridisk persons säte, om inte annat anges i lag (artikel 294.2 i civilprocesslagen).
En ansökan om annullering av förkomna, stulna eller förstörda handlingar och förnyande av rättigheter som är knutna till sådana handlingar ska inges till domstolen på den plats där betalningsorten anges i handlingen eller, om betalningsorten är okänd, till den domstol som gäldenären har anmält som hemvistort, om gäldenären är en fysisk person, eller, om detta inte är möjligt, den juridiska personens säte. Om även gäldenärens vistelseort eller säte är okända måste ansökan inges till domstolen på den plats där handlingen utfärdades (artikel 299 i civilprocesslagen).
En ansökan om återköp av fast egendom måste inges till domstolen på den plats där den fasta egendomen finns (artikel 336 i civilprocesslagen).
Domstolen ska pröva ett mål om rättsskydd grundat på den adress som registrerats för gäldenären tre månader innan ansökan ingavs till domstolen (artikel 341.1 i civilprocesslagen).
Ett mål som rör ett insolvensförfarande beträffande en juridisk person, efter ansökan från gäldenären, borgenären eller majoriteten av borgenärerna i enlighet med artikel 42.3 i insolvenslagen (*Maksātnespējas likums*), ska prövas av en domstol på grundval av den adress som registrerats för gäldenären tre månader innan ansökan ingavs till domstolen. I ett mål om inledande av ett insolvensförfarande i enlighet med artikel 3.1 i rådets förordning nr 1346/2000 ska domstolen på den plats där gäldenärens huvudsakliga intressen finns pröva talan, men i ett mål om inledande av ett insolvensförfarande i enlighet med artikel 3.2 i samma förordning ska domstolen på platsen för gäldenärens driftställe (i den mening som avses i artikel 2 h i förordningen) pröva målet (artikel 363.1 i civilprocesslagen).
Ett mål om en fysisk persons insolvens, efter en ansökan av den personen, ska prövas av domstolen på den plats där gäldenären har sin hemvist, grundat på den adress som registrerats för gäldenären tre månader innan ansökan ingavs till domstolen, eller, om detta inte är möjligt, gäldenärens vistelseort. Ett mål om inledande av ett insolvensförfarande i enlighet med artikel 3.1 i rådets förordning nr 1346/2000 ska prövas av domstolen på den plats där gäldenärens huvudsakliga intressen finns, men i ett mål om inledande av ett insolvensförfarande i enlighet med artikel 3.2 i samma förordning ska domstolen på platsen för gäldenärens driftställe (i den mening som avses i artikel 2 h i förordningen) pröva målet (artikel 363.22 i civilprocesslagen).
Ärenden som gäller kreditinstituts insolvens eller likvidation ska prövas av domstolen på den plats där kreditinstitutet har sitt säte (artikel 364 i civilprocesslagen).
En arbetsgivare kan inge en ansökan om olagligförklaring av en strejk eller ett strejkvarsel på de grunder och enligt de förfaranden som anges i lagen om strejker (*Streiku likums*). En ansökan om olagligförklaring av en strejk eller ett strejkvarsel ska inges till domstolen på den plats där strejken är planerad att äga rum (artikel 390 i civilprocesslagen).
Arbetstagarrepresentanter kan inge en ansökan om olagligförklaring av en lockout eller ett lockoutvarsel på de grunder och enligt de förfaranden som anges i lagen om arbetstvister (*Darba strīdu likums*). En ansökan om olagligförklaring av en lockout eller ett lockoutvarsel ske inges till domstolen på den plats där lockouten är planerad att äga rum (artikel 394.1 i civilprocesslagen).

Mål som gäller indrivning av obestridda fordringar (*saistību bezstrīdus piespiedu izpildīšana*):

Ansökningar om frivillig försäljning av fast egendom på auktion via domstol ska inges till distrikts- eller stadsdomstolen på den plats där den fasta egendomen är belägen (artikel 395 i civilprocesslagen).
Ansökningar om indrivning av obestridda fordringar eller återlämnande av lös egendom eller verkställighet av obestridda avtalsförpliktelser för vilka det ställts säkerhet i form av pantsättning ska inges till fastighetsregisterenheten vid distrikts- eller stadsdomstolen på den plats där gäldenären är bosatt eller, om detta inte är möjligt, där gäldenären har sin vistelseort. (Artikel 403.1 i civilprocesslagen).
Ansökningar om obestridd indrivning som grundar sig på dokument om säkerhet i fast egendom eller obestridd indrivning av en skyldighet att utrymma eller återlämna leasad eller hyrd fast egendom ska inges till fastighetsregisterenheten vid distrikts eller stadsdomstolen på den plats där den fasta egendomen är

belägen. Om ett krav grundar sig på säkerhet i flera fasta egendomar, och fastighetsregisterenheterna vid flera olika distrikts- eller stadsdomstolar är behöriga att pröva ansökningarna, ska ansökan prövas av fastighetsregisterenheten vid distrikts eller stadsdomstolen på den plats där en av de fasta egendomarna är belägen, enligt kärandens val. (Artikel 403.2 i civilprocesslagen).
Ansökningar om indrivning av obestridda fordringar som grundar sig på säkerhet i fartyg måste inges till fastighetsregisterenheten vid distrikts- eller stadsdomstolen på den plats där säkerheten är registrerad (artikel 403.3 i civilprocesslagen).

Mål som avser indrivning av fordringar genom domstolsföreläggande (*saistību piespiedu izpildīšana brīdinājuma kārtība*):

En ansökan om indrivning av fordringar genom domstolsföreläggande måste inges till fastighetsregisterenheten vid distrikts- eller stadsdomstolen på den plats som gäldenären anmält som hemvistort eller, om detta inte är möjligt, där gäldenären har sin vistelseort eller sitt säte. (Artikel 406.2 i civilprocesslagen).

2.2.2.3 Kan parterna själva utse en domstol som annars skulle vara obehörig?

Ja, det finns en sådan möjlighet: Enligt lettisk lag kan parterna själva välja vilken domstol som ska ha territoriell behörighet för målet mellan dem. När parterna ingår ett avtal kan de specificera vid vilken domstol i första instans eventuella framtida tvister om avtalet eller uppfyllandet av villkoren i avtalet ska prövas. De kan inte ändra behörigheten gällande föremålet för tvisten, dvs. de kan inte bestämma på vilken nivå i domstolen i första instans saken ska prövas (artikel 25 i civilprocesslagen). Parterna kan inte heller ändra eventuell exklusiv behörighet (artikel 29 i lagen). Behörighet genom avtal omfattas av två begränsningar:

Valet av behörighet kan endast användas vid avtalstvister.

Avtalet om valet av territoriella behörighet måste ingås samtidigt som huvudavtalet ingås, och den särskilda domstol i första instans som ska pröva en eventuell tvist måste anges.

3 Om målet är av sådan natur att det ska prövas av specialdomstol, hur kan jag veta vilken specialdomstol jag ska vända mig till?

Enligt lettisk lag prövar de allmänna domstolarna både tvistemål och brottmål. Lettland har inga specialdomstolar (till exempel familjedomstolar) eller domare som specialiserar sig på att pröva vissa typer av mål, så som är fallet i många andra länder.

Som förklarats ovan bedöms sakfrågan i tvistemål i första instans och kan inte granskas i högre instans förrän saken prövats i lägre instans. Domstolen i första instans i tvistemål är den distrikts- eller stadsdomstol som är behörig att pröva målet. Generellt gäller att alla tvistemål prövas i domstol i enlighet med de allmänna bestämmelserna om domstols behörighet i tvistemål.

Senaste uppdatering: 27/04/2023

De nationella versionerna av sidan sköts av respektive kontaktpunkt. Översättningarna har gjorts av EU-kommissionen. Det är möjligt att översättningarna ännu inte tar hänsyn till eventuella ändringar som de nationella myndigheterna har gjort. Varken det europeiska rättsliga nätverket eller kommissionen påtar sig något som helst ansvar för information eller uppgifter som ingår eller åberopas i detta dokument. För de upphovsrättsliga regler som gäller för den medlemsstat som ansvarar för denna sida hänvisas till det rättsliga meddelandet.